

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

OPGERICHT DOOR KOLONEL G.E.V.L. VAN ZUYLEN,
21 MAART 1900.

**„HET KOLONIAAL BELANG IS EEN
ALGEMEEN NEDERLANDSCH BELANG.”**

Het hoofddoel der Vereeniging is:
Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indië onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zodoende en ook door het verleen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.
Het lidmaatschap bedraagt f1.50 tot f.—'s jaars, (voor Indië en het buitenland minstens f2.50).
Zij die f5.— of meer contribueeren of een gift in ééns schenken van f100.—, zijn donateur(trice).
Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het Koloniaal Weekblad toegezonden.

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen. — Perskroniek. — Uit de O.I. Mail. — West-Indië. — Van Vreemde Koloniën. — Litteratuur overzicht. — Leeszaal, Heulstraat 17. — Offic. berichten. — Passagierslijst.

MEDEDEELINGEN.

I. Van de Afd. 's-GRAVENHAGE:

BUITENGEWONE ALGEMEENE VERGADERING op DINSDAG 14 APRIL 1908, des avonds om 8 1/4 uur in het „GOUDEN HOOFD”, ingang Hoogstraat.

Agenda:

1. Verkiezing van een Bestuurslid, hebben de Heer *H. J. W. van Lawick* de benoeming als zoodanig niet aanvaard.
2. Bespreking van de vraag, in verband met de in de Algemeene Vergadering te Utrecht op 30 Januari j.l. genomen besluiten: of de Afdeling 's-Gravenhage van het Hoofdbestuur zal overnemen het restaurant in het gebouw L. v. Meerdervoort 195, zoo ja, onder welke voorwaarden?
3. Bevestiging van het besluit van overbrenging der lokalen van de Afdeling 's-Gravenhage, naar het huis in de Heulstraat 17.

Het Bestuur.

II. Van de Afd. ARNHEM:

JAARVERSLAG over het jaar 1907, uitgebracht in de Algemeene Vergadering der Afdeling van 1 April 1908:

Gedurende het jaar 1907 nam het ledental onzer Afdeling af van 68 tot 57. Waarschijnlijk is deze vermindering van het aantal leden grootendeels te wijten aan de omstandigheid, dat wij wegens gebrek aan kas niet in staat waren lezingen te doen houden, tenminste toen in de eerste maanden van 1908 weder eene voordracht gehouden werd, mochten wij weder eenige leden winnen.

In de Algemeene Vergadering der Afdeling, gehouden den 28sten Maart 1907, werden de aftredende bestuursleden, L. A. H. Lamie en P. ten Bruggencate, herkozen. Beide heeren

verklaarden zich bereid, hunne functie te blijven waarnemen.

In plaats van den heer Michiels, die wegens vertrek uit Arnhem zijn lidmaatschap van het Bestuur moest nederleggen, werd gekozen de heer H. J. M. Baumann, die deze benoeming aannam.

Als Voorzitter van het Bestuur werd in de

Rekening over het jaar 1907.

ONTVANGST.		
Maart 1	Contributies	f112.50
1	„	f 2.50
25	„	f 1.50
April 1	„	f 1.50

f118.00

Gezien en accoord bevonden, de commissie bedoeld bij art. 10 Statuten,
(w.g.) P. F. GOMBAULT. (w.g.) KRAAK.

III. Van de Afdeling ZUTPHEN e. o.:

GEWONE ALGEMEENE VERGADERING op Vrijdag 10 April 1908, des namiddags te drie uren, in de Beneden-koffie-kamer der Groote Societeit.

Te behandelen punten:

- Notulen.
- Jaarverslag over 1907.
- Rekening en verantwoording over 1907.
- Verkiezing van twee leden van het Afdelingsbestuur, wegens periodieke aftreding van de heeren W. C. Staring en A. Walland (beiden herkiesbaar).
- Verkiezing van een afgevaardigde en van 'n plaatsvervangend afgevaardigde ter Algemeene Vergadering der Vereeniging.

Namens het Bestuur:

De Secretaris,
(w.g.) A. WALLAND.

IV. Van de Vereeniging „Moederland en Koloniën”:

OPENBARE ALGEMEENE VERGADERING op Woensdag 15 April 1908, in het Zuid-Hollandsch Koffiehuis, Groenmarkt te 's-Gravenhage, des avonds te 8 uur.

Agenda:

Voordracht van den heer T. J. A. HILGERS, hoofdonderwijzer in Nederl. Oost-Indië, over:

DE OPVOEDING VAN DEN INDIËR.

Punten van Behandeling:

1. Nu inlanders en vreemde oosterlingen zelf om onderwijs vragen en de regeering de overtuiging heeft uitgesproken, dat ontwikkelde inboorlingen een voorname plaats dienen in te nemen in de ambtenaarswereld en in de geheele Indische maatschappij; is de tijd gekomen om meerdere aandacht te schenken aan de opvoeding van den Indiër.

2. De opvoeding van den Indiër eischt een stelsel van onderwijs, dat, eenvoudig van opzet, gelegenheid laat tot een zoodanige uitbreiding,

plaats van den heer Michiels aangewezen de heer L. A. H. Lamie.

Arnhem, Maart 1908.

(w.g.) L. A. H. LAMIE,
Voorzitter.

(w.g.) Th. LIEFRINCK,
Secretaris.

UITGAAF.		
Jan. 1	Saldo 1906	f 39.28
Maart 1	Onkosten incasso	f 3.90
30	Bijdrage hoofdbestuur 1906 en 1907	f 34.50
30	Porti	f 0.87
30	„	f 0.30
Mei 31	„	f 0.20
Dec. 31	Saldo	f 38.95

f118.00

De voorzitter: De Penningmeester:
(w.g.) L. A. H. LAMIE. (w.g.) Th. LIEFRINCK.

dat 't steeds op 'n gezonde basis rust en een goed georganiseerd geheel blijft vormen.

3. De ontworpen plannen tot reorganisatie en uitbreiding van het onderwijs in Indië moeten voor een groot deel als lapwerk beschouwd worden, zoodat zij voor de toekomst geen goed georganiseerd geheel mogelijk maken.

4. De eerste eisch voor een goede organisatie dient gericht te zijn op een stelselmatige verbreding van de Nederlandsche Taal door voorbereidend onderwijs en door zachten dwang.

5. In de tweede plaats moet het stelsel gelegenheid laten de beroepskeuze zoo lang mogelijk uit te stellen.

6. In de derde plaats mag Indië, wat het onderwijs betreft, niet langer afhankelijk blijven van Nederland, omdat dit een gezonde ontwikkeling in den weg staat.

7. De vooruitstrevende inlanders en vreemde oosterlingen van ontwikkeling, die de Nederlandsche Taal voldoende kennen, moeten, indien zij dit wenschen, met Europeanen geijkgesteld worden en alzoo de kern vormen, waaruit de Indische toekomst-maatschappij zich langzaam kan ontwikkelen.

8. De oprichting van z.g.n. dessochooltjes is een radicale fout, zoolang de regeering niet over superieure onderwijskrachten kan beschikken. Vooral bij de aanstelling van onderwijzers geldt de opvoedkundige stelling: „Het beste is voor het kind niet te goed”.

Gelegenheid tot Debat.

Namens het Bestuur:

de Secr. der Vereen.
J. L. SWART,

Stephensonstr. 23.

Voor introductie, welke ook op den avond zelf kan geschieden, geieve men zich te wenden tot den Secretaris.

PERSKRONIEK.

INHOUD: Mallepraat over onze koloniën in de buitenlandse pers: *Algemeen Handelsblad* versus *Frankfurter Zeitung*. — De *Nieuwe Rotterdamse Courant* over den ongunstigen toestand te Atjeh en over den bouw van een nieuw douane-établissement te Palembang. Generaal van Daalen door den officier van gezondheid O. I. L., den heer Neeb, in de *Nieuwe Courant* verdedigd. Uit den Atjeh-brief der *Nieuwe Courant*.

Onder 't opschrift *Wahrheit und Dichtung* schrijft het *Algemeen Handelsblad*:

„In de *Frankfurter Zeitung* komt een artikel van haren Amsterdamschen correspondent voor over „Die Holländer in Indien”, waarin Dekker, op grond van zijne overdrijving wordt veroordeeld; Wekker trots zijne overdrijving als autoriteit wordt gehuldigd en ten slotte de schrijver zelf *Wahrheit* und *Dichtung* link door mekaar haspelt.

Zoo verplaatst hij het onderzoek van mr. Rhemrev en de zoogenaamde Deli-schandalen van Sumatra's Oostkust naar de particuliere landerijen op Java en maakt hij de opmerking, dat van het onderzoek van mr. Rhemrev verder niets meer werd gehoord.

Wat Java betreft natuurlijk niet, waar van geen onderzoek sprake was, maar wij wenschen den schrijver hier op te merken, dat het onderzoek Rhemrev ter Sumatra's Oostkust ingesteld, heeft geleid tot de invoering der arbeidsinspectie aldaar.

En wat de particuliere landerijen op Java betreft, die zijn in vroeger tijden aan particulieren verkocht, maar dit was al onder de Republiek, en vooral onder Engelsch bestuur, en dat dit op „lichtzinnige wijze” zou zijn geschied, zooals hier beweerd wordt, klinkt nog al sterk, wanneer men weet, dat daarin destijds nergens kwaad werd gezien en thans nog in de koloniën van andere landen bijna nergens kwaad gezien wordt. Doch dit daargelaten, naar het voorkomen van „Tropenkolerei” op Java moet de correspondent van de *Frankfurter Zeitung* toch ook nog eens informeren.

Zoo is er meer in zijn schrijven, dat bewijst, dat het ook voor een bekwaam man, zooals deze correspondent van de *Frankfurter* ongetwijfeld is, uiterst moeilijk is, van zoo geheel vreemde toestanden, als hier behandeld worden, voldoende op de hoogte te komen.”

Intusschen staat deze mallepraat maar weder in een veelgelezen blad als de *Frankfurter Ztg.* Zou het *Handelsblad* nog steeds meenen, dat weerleggingen als deze, hoe goed ook bedoeld, een voldoende tegenwicht vormen tegen het kwaad, dat op die manier over ons koloniaal beheer in het buitenland wordt verspreid?

De *N. Rott. Crt.* heeft tegenwoordig meer en meer de goede methode aangenomen om, waar zij in haar redactionele kolommen koloniale onderwerpen bespreekt, dit in korte artikelen te doen.

Zoo maakt het blad in een paar korte opmerkingen gewag van den ongunstigen toestand op Atjeh. „De berichten — zoo schrijft het Rotterdamse orgaan — die in den laatsten tijd uit Atjeh worden ontvangen, zijn bepaald ongunstig. De vijand beoogt groote activiteit en treedt met aangroeienden moed op, naar mate wij ons meer machteloos toonen om aan den heerschenden toestand een eind te maken.

In ons Tweede Blad A van 25 Maart j.l. namen wij een gedeelte over van een brief over Atjeh, dato 20 Februari t.v. aan de Deli-Courant geschreven, waarin werd aangeboond, dat langzamerhand de rollen worden omgekeerd en dat wij worden opgezocht en wij ons moeten verdedigen. Terecht wordt in dien brief gewaarschuwd, dat langer wachten met krachtig optreden een gevaarlijke tactiek zal blijken, als de bevolking straks opentijk handelend optreedt.

Sedert hebben weder verscheidene ernstige voorvallen plaats gehad, zooals de klewanganval in Peusangan (24 Februari), die bij kampong Samakoera (29 Februari), de aanval op ons kampement te Lho Seumawé (1 Maart), die op ons établissement te Idi (7 Maart) en ten slotte op het bivak te Rantau Gedong (30 Maart), bij welke aanvallen onzerzijds 7 menschen gedood en 37 gewond werden, terwijl 6 geweren verloren gingen.

De tactiek van den vijand is blijkbaar den strijd zooveel mogelijk over te brengen in tot nu toe rustige streken. Vandaar, behalve zijn optreden in Idi, waartoe hij in prauwen een weg van meer dan 60 mijlen over zee heeft afgelegd, een inval in Peureula (Perlak), waar de petroleumwinning gevaar loopt in haar rustig bedrijf te worden gestoord, en een zoogenaamde rampokpartij in Tamiang, waarbij eenige menschen vermoord en een 5-tal gewond werden.

Het landschap Tamiang, thans administratief onder Atjeh gebracht, behoorde vroeger tot de residentie Oostkust van Sumatra; het grenst aan Langkat.

Blijkens de jongste Delische berichten was men na den overval te Idi bevreesd voor een aanval op het bezuiden Tamiang aan de noordzijde der Aroebaai gelegen Poeloe Kompei, een bloeiende Inlandsche handelsplaats, die reeds eenmaal, in December 1898, door Atjehers werd beroofd.”

Ten slotte dringt de *N. Rott. Crt.* aan op het tijdig nemen van krachtige maatregelen, ten einde

aan de stoutigheden der Atjehers buiten het eigenlijk Atjehgebied zooveel mogelijk een einde te maken. Men kan over de Atjeh-politiek van het groote Rotterdamse orgaan denken gelijk men wil, maar esprit de suite: dat zit er in. Van het blijmoedig optimisme van het liberale zusterorgaan is te Rotterdam niets te bespeuren.

Ook over den bouw van het nieuwe douane-établissement te Palembang maakt de *N. Rott. Crt.* een enkele opmerking.

„Het bestaande douane-établissement te Palembang — zegt het blad — en de daarvoor liggende los- en laadsteiger zijn bouwvalig. Van den steiger, die slechts 100 meter lang en sedert lang ongeëverredigd is aan den omvang der handelsbeweging, is in 1906 een gedeelte van 12 meter ingestort, terwijl het overgebleven deel wrak is.

De minister van koloniën a. i. heeft nu een wetsontwerp tot verhooging van de Indische begroting voor 1908 ingediend, om te Palembang een nieuw douane-établissement en daarbij behoorenden steiger op te richten, waarvan de kosten geraamd worden op f600.000.

Zeer waarschijnlijk betreft dit voorstel de uitvoering van een reeds in 1901 opgemaakt plan. De nieuwe haveninrichting zou dan komen op een terrein in den kampong 3 Ilir, een eind benedenstrooms van de tegenwoordige gelegen. Het terrein is reeds eenige jaren geleden, door onteigening van hetgeen er op stond, vrij gemaakt en op een gedeelte er van is door het departement van marine een gasfabriek gebouwd voor de talrijke lichtboeien en lichtbakens, die des nachts de rivier verlichten. Het terrein, waarop de douane- en andere gebouwen moeten geplaatst worden, is laag gelegen en moet, om bij hoog water tegen overstroming te worden beveiligd, belangrijk worden opgehoogd.

De uitvoering van dit plan is vermoedelijk vertraagd doordien het departement der burgerlijke openbare werken vooraf proeven wilde nemen omtrent de meest gewenschte constructie voor den in de rivier te bouwen steiger. De bouwvallige toestand der bestaande geheel onvoldoende douane-inrichting maakt, na deze vertraging, een spoedige uitvoering van het plan dubbel noodig.

Palembang is een welvarende handelsplaats; de waarde van den uitvoer steeg van 4 miljoen in 1896 tot 10 miljoen gulden in 1906, ongerekend de waarde van de in laatstgenoemd jaar uitgevoerde petroleum, benzine enz., die ruim 8 miljoen gulden bedroeg. De handel in boschproducten is nog voor groote uitbreiding vatbaar, doordien men, 8 à 10 jaar geleden, „honderduizenden getah en gomelastiek leverende boomen” heeft bijgeplant en ook aan de cultuur van rottanega aanzienlijke uitbreiding gaf. Bovendien is de verbetering van de katoencultuur in Palembang, die thans reeds een belangrijke bron van inkomsten voor de bevolking is, in 1906 door het departement van landbouw ernstig en op wetenschappelijke wijze ter hand genomen. Slagen deze pogingen, dan kan over eenige jaren de uitvoer van katoen nog belangrijk toenemen.

In verband met de sedert 1901 toegenomen handels- en scheepvaartbeweging en met de goede vooruitzichten voor verdere ontwikkeling, mag de vraag gesteld worden, of het plan van 1901, dat, naar wij meenen, slechts rekende op een steigerlengte van 250 meter, voor de naaste toekomst nog wel voldoende zou zijn. Mocht dat plan in dit opzicht niet gewijzigd zijn, dan zouden wij aanraden liever nu dadelijk tot een flinke uitbreiding over te gaan, dan daartoe later, wellicht binnen korten tijd, wederom te worden genoodzaakt.

Wij hopen, aldus de conclusie van de *N. Rott. Crt.*, dat het niet bij de verbetering van de haven- en douane-inrichting van Palembang zal blijven, want op dit gebied valt in onzen Indischen archipel nog veel te doen.”

Een greep hier en daar uit een lang artikel door den officier van gezondheid te kl. O. I. L., den heer Neeb, in de *Nieuwe Courant* geschreven, ter verdediging van den gouverneur van Atjeh tegenover de aanvallen van Wekker

Zoo lezen wij in dit waardig en kalm geschreven stuk over des generaals z.g. „wreedheid” o. m.:

„Ik heb de volle overtuiging, dat Wekker uit oppervlakkige bekendheid met den generaal v. Daalen „wreedheid” verwacht met „gestrengheid”. Deze laatste eigenschap bezit de gouverneur zeer zeker in sterke mate; zeer streng voor zich zelf, maar ook voor al zijn ondergeschikten, onverschillig wie. Hij eischt strenge, onverbidde opvolging van zijn gegeven bevelen, regeert met strenge, krachtige hand, doch zulks is heel wat anders dan wreedheid, tot wreedheden aanzetten of deze oogluikend toelaten. Ik weet van zeer nabij, dat wreedheden door hem niet geduld worden. Zoodra ze hem bekend worden, verschijnen de bedrivers onmiddellijk voor den kriegsraad en dit gebeurde werkelijk lang niet zeldzaam, tenminste gedurende de laatste jaren dat ik te Kota-Radja was. Zulks geschiedde niet met de bedoeling om „patrouillecommandanten enz. op te offeren”, zooals Wekker gelieft voor te stellen — blz. 13 —, doch om aan zulk wanbedrijf met alle kracht een eind te maken. Dat er wellicht meer wreedheden geschieden, is zeer wel mogelijk, ja zelfs waarschijnlijk, doch wanneer deze verzwegen worden en de gouverneur daarvan onkundig blijft,

ja, dan kan men het toch den hoofdbestuurder niet cuvel duiden, dat dergelijke clandestine feiten niet vervolgd worden.

Als bewijs voor mijn meening, wil ik even aanhaalen de innige verontwaardiging van den gouverneur Van Daalen, toen hem het vrijsprekend vonnis betreffende de luits. Sloos en Schneider in 1905 op grond van „oorlogsnoodzaak” bekend werd, omdat naar zijn persoonlijke meening hier geen oorlogsnoodzaak aanwezig was en de veroordeeling beslist had moeten volgen. Het staat niet aan mij, hier mede te deelen op welke andere zeer krasse wijze de gouverneur daarop nog verder aan zijn beleedigd rechtsgevoel uiting heeft gegeven.

Ik herinner mij nog zeer levendig, hoe, ten tijde dat de zaak der beide bovengenoemde officieren en later nog van een derde voor den kriegsraad behandeld werd, algemeen te Kota-Radja geruchten de ronde deden, dat men nu ook alle gegevens van begane wreedheden door den tegenwoordigen gouverneur zou verzamelen om die te publiceeren. De gouverneur Van Daalen, toen hem zulks ter oore kwam, zeide uit volle overtuiging: „laat men gerust zijn gang gaan; tot zulke wreedheden heb ik nooit bevelen gegeven en dergelijke onwaardige handelingen heb ik persoonlijk nooit bedreven.” In verband met de toenmaals loopende geruchten valt er op de daarna verschijnende Wekker-artikelen toch wel een eigenaardig licht en is de meening van den luitenant Kempees, neergelegd in zijn artikel in de *Nieuwe Courant* van 30 Januari 1908, dat er hier van een aanval op den persoon van den gouverneur Van Daalen sprake is, mijns inziens volkomen gerechtvaardigd.

De vrij algemeene verbreide meening op Atjeh: „hoe meer dooden, hoe verdienstelijker aanvoerder” (blz. 41 en 45) is evenmin een stelregel door den tegenwoordigen gouverneur gehuldigd. Uit eigen mond weet ik, dat niet het aantal gedooide kamponglieden voor hem van beteekenis is, doch het onschadelijk maken van voornamelijk bendevoerden; de weinig kwaad doende kleine lieden laten hem vrijwel onverschillig, niet daarentegen de eigenlijke, beruchte geestdrijvers van het verzet; deze moeten rusteloos vervolgd en gevangen worden en officieren, die daarin na geruimen tijd van actie niet slagen, worden door hem „ongeschikt” geacht en door anderen vervangen, doch niet omdat zij „lastgevingen om te dooden in den wind slaan” (bladz. 44).

Meer dan eens gaf de gouverneur mij te kennen, hoe lastig het dikwijls voor hem was om voor de verschillende verantwoordelijke standplaatsen de geschikte personen te vinden, daar zij zoo dun gezaaid waren.

Dat de gouverneur Van Daalen door zijn gestrengheid wel eens noodeloos hard en wellicht onbillijk is tegenover enkelen zijner ambtenaren, mag voorkomen. Zoo'n bejegening is dan vooral voor den betrokken persoon hoogst onaangenaam, wanneer zij berust op onjuiste inlichtingen of minder goede waardeering van gepraeesteerde diensten; zij leidt tot een verkeerde beoordeeling van den betreffenden ambtenaar. Iedere chef kan zich op deze wijze te goeder trouw vergissen, doch zeker staat het als een paal boven water, dat nimmer animositeit de drijfveer daartoe is en dat de gouverneur, zoodra hij zijn verkeerde beoordeeling zelf inziet, of men hem met goede redenen daarvan overtuigt, onmiddellijk de onverdiende behandeling redresseert, niet met woorden van verontschuldiging, doch door daden of opdrachten, waaruit door den betrokkene zeer gemakkelijk de gevolgtrekking te maken is, dat het vertrouwen teruggekeerd is en geen nadelige gevolgen voor hem te dulsten zijn.

Het is van algemeene bekendheid, dat loftuitingen nimmer, woorden van tevredenheid hoogst spaarzaam uit den mond van den gouverneur v. Daalen tegenover zeer verdienstelijke personen vernomen worden. Zijn opvatting is, dat de gouvernementsambtenaren ook zonder steun van dergelijk ijdel vertoon van woorden hun plicht behooren te verrichten.

Deze niet tot mondelinge of schriftelijke uiting komende waardeering en daardoor schijnbaar bestaande geringe appreciatie in de plichtsvulling zijner ondergeschikte ambtenaren, is een eigenschap van dezen generaal, die velen hem tot een grief rekenen; het wekt ontvredenheid; het is nu eenmaal zoo, dat ieder gaarne een plasdankje ontvangt voor verrichte werkzaamheden.”

Zou dit niet uiteten van dan toch wel eens verdiende waardeering misschien niet een van de voornaamste oorzaken zijn van de weinige sympathie, welke den tegenwoordigen gouverneur van Atjeh wordt toegedragen? En is het niet half en half een ernstige fout in een regeerder, indien deze geen rekening houdt met de algemeene menschelijke zwakheden van degenen over wie hij niet alleen als generaal, maar vooral als regeerder is gesteld? Persoonlijk mag men nog zoo afkeerig zijn van „ijdel vertoon van woorden”, zooals Dr. Neeb dat mooi zegt, maar die persoonlijke opvattingen moeten wijken voor het algemeen belang, indien dat, bv. zij het dan een matig „vertoon van ijdele woorden” voorschrijft. Daarin kan men juist zien, of iemand de geschiktheid van regeerder bezit.

Dat bewijst men niet alleen door het feit, dat men een soort Spartaansche doodsvrachting of straffe Romeinsche plichtsbetrachting aan den dag legt.

Uit de O.I. Mail.

Onder het opschrift:

Nederlandsche industrie in den vreemde

schrijft het *Nieuws van den Dag v. N.-I.* in 'n hoofdartikel, naar aanleiding van de komst te Batavia van den heer Jac. Korthals Ates, een der Chés van de Eas Asiatic Dredging Company te Shanghai-Ams.erdam, aan welke Nederlandsche maatschappij de uitvoering is opgedragen van de werken tot normalisatie van de Whangpoa-rivier nabij Shanghai, en de uitvoering van havenwerken, waaronder 't leggen van een golfbreker aldaar. Ten bewijze hoe voortreffelijk daar gewerkt wordt, zegt het blad ten slotte:

„In 't kort: wij hebben hier te doen met een groote onderneming, op soliede wijze aangevat en die niet zal naiten den goeden naam van Holland in Oost-Azië ten zeerste ten goede te komen. Al te vee is reeds sinds geruimen tijd het initiatief in die streken overgelaten aan Duitschers en Bejen, en het doet goet te hooren, dat nu Holland ook daar de zaken aanvat, dit geschiedt op eene wijze dat daarop later zal kunnen worden voortgebouwd.

Het mag hier ten slotte nog wel eens gereleveerd worden, dat waar de beide hier bovengenoemde concurrerende natën hun spijt over het verschijnen van een vreemde eend in de bijt niet onder stoeten of banken steken, de Engelschen hun nieuwe mededingers met alle mogelijke fairheid tegemoet komen. Van jaloezie en vooral van een op onaangename wijze uiting daaraan geven, is bij hen geen sprake. In 't eigen-deel!

Ook de heer Korthals Ates, een man, die veel van de wereld heeft gezien, die in alle wereldstreken heeft gearbeid — thans heeft zijne firma o. a. weder de groote werken onderhanden tot verbetering van de haven van Kronstadt en het uitdiepen van de Newa — ook de heer Ates is van de meening, reeds zoo vaak door ons voorgestaan, dat Nederland in zijne koloniën zich onmogelijk een beteren nabuur zou kunnen wenschen dan het in Engeland bezit.

De Engelschen mogen, volgens sommigen, minder prettige eigenschappen hebben, voor den particulieren omgang op reis bijvoorbeeld, maar zij zijn niet jaloeersch, niet kleingeestig, *fair* en te goeder trouw.”

* * *

In de *Javabode* lezen wij omtrent een

Nieuw op te richten suikerfabriek:

„Met het oog op de gunstige tijden voor de suiker-industrie, worden thans pogingen aangevend tot de oprichting van suikerfabrieken in streken, waar gebrek bestaat aan bevoeiingswater, of waar de staat van het irrigatiewezen nog zoo onvolkomen is, dat aan eene geregelde bevoeiing van de rietvelden niet te denken valt.

Door de Nederlandsch-Indische Landbouwmaatschappij zal in 't district Karanggeneng, afdeling Grisee, der residentie Soerabaja, eene suikerfabriek worden gebouwd met een jaarlijkschen maximum-aanplant van 1500 bouws ingehuurde gronden.

Ter voorziening in het benodigd bevoeiingswater zal, na verkregen vergunning van den directeur der burgerlijke openbare werken, onder dit voorbehoud is autorisatie tot de oprichting der fabriek verleend, nabij de Solo-rivier een pompstation worden opgericht, eene installatie, welke met groote kosten gepaard gaat.”

* * *

Volgens het *Bat. Nieuwsbl.* wordt

De barisan van Madoera

niet afgeschaft, zooals oorspronkelijk het plan moet geweest zijn. Hierop wijst de afkondiging in het officiële nieuwsorgaan, van het gewijzigde reglement voor de korpsen barisan van Madoera.

* * *

De verongelukte neutrale meisjesschool.

De leden der Vereeniging tot oprichting van een school voor meer uitgebreid lager onderwijs voor meisjes te Semarang zijn nog eens bij elkaar gekomen. Men besloot statuten te ontwerpen en bij de regeering aan te dringen op het toewijzen eener gelddoterij. Dan zal de school misschien vanzelf wel eens komen.

Wat vullen de zusters Franciscanessen gelachen hebben bij het lezen van de *Loc!*

* * *

Aan het adres van Mopperaar & Co.

De red. van *De Getuige* bes. ut de jongste kroniek, die wij per mail ontvingen, met de volgende ontboezeming, die, voegt de *Javabode* er aan toe, herbij ter overweging wordt aangeboden aan leverijders, verongelukkigten, onbegrepen gen eën, zoekers naar den steen der wijzen en van heeren journa.isten, die naar de gansen van vorengenoemde lijdens hengen:

„De meeste menschen verlangen nu eenmaal gewoonlijk naar datgene wat ze niet krijgen kunnen. En het komt me zoo voor, dat we in Indië vooral gevaar loopen zulk verlangens te gaan koesteren. Journa.isten niet het minst. Gouverneurs-Generaal, die a. mogend zijn en volmaakt, soldaten, die oorlog voeren zonder te dooden, Oostersche toestanden, waarop Westersche theorieën passen, ambtenaren, die nog ijveriger en nobeler en bekwaamer zijn dan particulieren, zie daar wat sommigen in deze gewesten alzo tegeeren. En als zij die vinden, is het nog niet goed!”

* * *

Onder opschrift:

Een stoomvaart-verbinding met Australië

schrijft het *N. v. d. D. v. N.-I.*:

Aan het Hotel des Indes is afgestapt, de Heer J. B. Suttor, „Commissioner in the East for the Government of the State of New South Wales.”

De Heer Suttor stelt zich voor een reis te maken over Java, speciaal om gegevens te verzamelen aangaande de oprichting van een geregelden stoomvaartdienst tusschen Australië en Indië, eventueel met Singapore tot eindpunt.

Wanneer deze verbinding tot stand komt, zal zij zich niet uitsluitend, en zelfs niet in hoofdzaak, bepalen tot goederen-vervoer; de schepen zullen ook op ruime wijze worden ingericht voor den passagiersdienst.

Nederlandsch Indië, zoo zeide ons de Heer Suttor, is te lang een terra incognita gebleven voor de Australiërs; daartoe heeft zeker de moeilijke verbinding tusschen de beide landen het hare bijgedragen. Het wordt tijd dat dit verandert. De algemeene strooming om de Stille Zuidzee is van dien aard, dat eene aaneensluiting van *the White People* in de verschillende landen aan de kusten van dien Oceaan uitermate gewenscht is; de hulp van Australië, met zijn 20 millioen blanke inwoners, kan voor Nederland niet dan goede gevolgen hebben bij het beteugelen van den gellen stroom die zich uit Oost-Azië naar schier alle omringende landen richt. Terwijl, aan den anderen kant, een nabuur als Nederland, met zijn invloedrijke positie ten aanzien van de Oost-Aziatische volken, ook voor Australië een welkomen steun kan opleveren, bij de beteugeling van hetgeen daar minder beleefd dan duidelijk, „de gele pest” wordt genoemd.

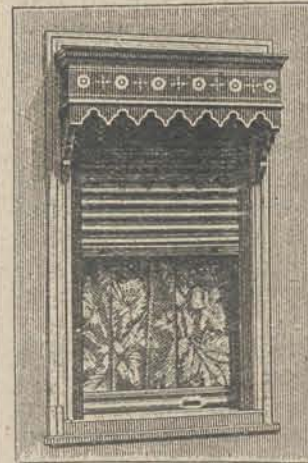
Meer aansluiting dus, meer persoonlijke aanraking tusschen de inwoners der twee landen, zal stellig aan beide ten goede komen. Daargeaten dan, dat ook de handel zich ongetwijfeld sterk zal ontwikkelen bij eene uitbreiding van het scheepvaart-verkeer met groote, snelverende, modern ingerichte stoomschepen.

Wat die persoonlijke aanraking betreft tusschen Nederlandsch-Indiërs en Australiërs, daarvan stelde de Heer Suttor zich het beste voor. Hij verklaarde althans, dat de Hollandsche boot waarmede hij den overtocht van Singapore deed, de Koning Willem I, en de Hollanders aan boord voor hem een *revelation*, een openbaring waren. Hij had zich de Hollanders voorgesteld als de Engelschen — (de Heer Suttor is nooit in Europa geweest) —, koel, op een afstand, teruggetrokken en hij vond ze aangenaam en voorvromend, behulpzaam en joviaal. Hij twijfelde er dan ook niet aan, of hij zou van het schoone Java, waarvan hij reeds zooveel had gehoord en zulke enthousiaste beschrijvingen had gekregen, een rapport naar Australië kunnen zenden, dat klonk als een klok.

De zaak van den stoomvaartdienst zou voor's aanstonds nadat het rapport was ontvangen — wanneer dit gunstig luidde, — in den Australischen Wetgevenden Raad ter tafel worden gebracht, zoodat eventueel nog in den loop van dit jaar de dienst zou kunnen worden geopend.

Er is reeds herhaaldelijk sprake geweest van het inrichten van een Stoomvaartdienst op Australië onder Nederlandsche vlag, welke berichten echter tot dusver steeds op niets zijn uitge-loopen.

Zou ook in dit geval de Nederlandsche ondernemingsgeest weer achteraan komen? Bij de

Heineken's (oudste)
Glazenwasscherij
Stoom Jalouziën-
& Rolluikenfabriek
KETTINGSTR. 6,
DEN HAAG.

v.h. Drie Hoekjes 3.

Telefoonnummer 2478.

AMSTERDAM, van der Helstraat 1.

UTRECHT, Potterstraat 20.

SILVERSUM, - ARNHEM, - NIJMEGEN.

= RINCK. =

Groote voorraad

Taschjes, Portemonnaies, Portefeuilles

enz. enz.

Alleen LEDERWAREN en ETUIWERK, alles wordt
bij mij vervaardigd, alsook gerepareerd.

Fabriek en Magazijn MOLENSTRAAT 54 h. d. Prinssestraat.

bekende energie van de koloniale Engelsen, en hun geschiktheid om eene zaak, die zij eenmaal hebben aangevat, tot een goed einde te brengen, staat dit te vreezen. „voegt de relatie van bovengenoemd blad er aan toe.

Gouvernements Kinine-fabricage.

Den 7den Maart j.l. hield de Preanger Kinabond eene vergadering, waarop voornamelijk de heeren Van Gogh en Maurenbrecher het woord voerden:

De *Pr. Bode* schrijft in het verslag dier vergadering o. m.:

„De heer Van Gogh hield, op de bekende gronden, nog weer eens een pleidooi voor de fabricatie van kinine op Java in het groot en stelde de vraag: of het niet op den weg van den bond kon liggen, een onderzoek ter zake ter hand te nemen?

Na eenig debat, werd men het er ten slotte over eens, dat men beginnen zal, zich tot het Landbouw Syndicaat te wenden, opdat dit lichaam bij de regering ageeren zal. En wel:

opdat het gouvernement zijn bemiddeling verleenen zal voor het doen samenstellen van een statistiek van het verbruik van kinine, te eerst noodige, volgens den heer Maurenbrecher, alvorens er voor de oprichting van nieuwe fabrieken op Java kan worden geageerd;

opdat het gouvernement zal overgaan tot eigen fabricage van kinine, met of zonder overneming van de bestaande fabriek, althans zijn bast in Indië zal laten verwerken en dan kinine voor de bevolking zal verkrijgbaar stellen op goedkoop en doelmatige wijze (n.l. in de warongs en niet zooals nu op de meest ongeschikte en onpractische manier — daarover waren allen het eens — bij de politie of de inlandsche hoofden) waardoor het verbruik op Java met 25.000 à 30.000 K. G. kinine per jaar zou worden verhoogd, en aan de markt in Europa alweer zooveel bast zal worden onttrokken.”

Tentoonstelling te Palembang.

Naar men ons bericht, doet men te Palembang moeite om er een tentoonstelling, in hoofdzaak van inlandsche nijverheid, te organiseren.

Afdeelingen van „Moederland en Koloniën”.

De Nederlandsche Vereeniging „Moederland en Koloniën”, zal ook in Indië afdeelingen stichten. In De Week van het *Soer. Hdb.* lezen we, dat het initiatief voor Oost-Java is genomen door Mr. H. J. de Bruyn te Soerabaja, die zich een benoeming tot vertegenwoordiger van de Vereeniging heeft laten welgevalien. Hij zal een circulaire rondzenden met een uitnodiging om als lid toe te treden.

Na het doel en streven dier Vereeniging te hebben uiteengezet, merkt de heer M. van Geuns op:

„Ik wil hopen, dat veien hun onverschilligheid zullen afschudden en het lidmaatschap zullen aanvragen. Op den voorgrond staat voorlichting, en deze is waarlijk niet overbodig, ook al verrijzen overal kiesverenigingen. Om een voorbeeld te geven: hoe ongelukkig is in de Tweede Kamer niet de nieuwe inkomstenbelasting behandeld! En tegen de personeele belasting, welke zoo onevenredig zwaar drukt op de leden van den „kleinen burgerstand”, die rijtuigen houden niet uit luxe maar uit noodzakelijkheid, is zoo goed als niets gehoord. De heeren op het koloniale departement mogen knappe bollen zijn, van Indië weten zij uit eigen aanschouwing weinig of niets, en het gevolg is, dat met het verschil tusschen de toestanden in Europa en hier, geen rekening is gehouden. Ook zij die wel met Indië vertrouwd zijn kunnen toch de bezwaren tegen de bedoelde belastingverordeningen niet aangeven; dat kan men alleen in het land zelf.

Zoo zijn nog tal van gevallen op te noemen. Indië spreekt niet genoeg — men laat het bijna uitsluitend over aan persorganen — en daarom wordt er niet of bijna niet naar geluisterd. De weg is aangegeven om hier verandering in te brengen.”

WEST-INDIË.

Suriname.

Wij ontleenen aan de Mem. van Toelichting van den gouverneur op de ingediende begroting voor 1909, het volgende:

De begroting voor het dienstjaar 1909 gee't

een blijmoediger beeld van den financiëleen toestand der kolonie dan in langen tijd het geval was. Is dat voor een groot deel te danken aan het financiële plan ten vorigen jare door den Gouverneur onvrouwd, en dat ten slotte de goedkeuring van de wetgevende macht heeft mogen verwerven, ook een merkbare vooruitgang in den oeconomischen toestand der kolonie heeft daarop zijn invloed doen gelden.

Werden toch de eigen middelen der kolonie, dus zonder die uit leening en subsidie te verkrijgen, voor 1907 op f80 000 hooger geraamd dan de opbrengst voor 1906 en meende de Gouverneur, blijkens de Memorie van Toelichting voor de begroting van 1908, dat deze raming wel zou worden bereikt wanneer van de voorgestelde belastingverhoging reeds in 1907 zou kunnen worden geprofitteerd, de uitkomst is geweest dat in werkelijkheid, zelfs na aftrek van de meerdere ontvangst tengevolge van de belastingverhoging ten bedrage van f36 mille, het acres bijna het drievoudige van de raming bedroeg en wel f236 mille.

Met het oog op de verhoogde invoerrechten, de verhoging van den accijns van f80 tot f100 per H. L. en de vermindering van de kortingen der stijlers zijn evenwel meer goederen ingevoerd, en is meer gedistilleerd uitgeslagen. De hogere inkomsten hierdoor genoten, mogen gesteld worden respectievelijk op f50 mille en f25 mille, of tezamen f75 mille. Na aftrek hiervan, is in 1907 dan nog f161 mille meer ontvangen dan in 1906.

Bij eene totale raming van f2193830. — brachten de eigen middelen op f2387966. —, of 194136. — meer.

De uitgaven bedragen, voor zoover dat op dit tijdstip kan worden nagegaan, in 1907 f19519. — minder dan de raming was, zoodat aan subsidie vermoedelijk f194136 en f19519 — f213655. — minder benodigd zal zijn, dan was geraamd. Deze raming was f982300. —, het vermoedelijk benodigde bedrag derhalve f768645. —.

Waar voor het loopende dienstjaar de raming der middelen, na de daarin tengevolge der later tot stand gekomen belastingverhogingen door de regering aangebrachte wijzigingen, slechts f31 mille meer bedraagt dan de werkelijke opbrengst van 1907 en er nie's is, dat er op wijst of zou kunnen doen vermoeden dat de aanvankelijke oeconomische vooruitgang weder verloren zou gaan, daar mag met grond verwacht worden dat 1908 geen teleurstellingen zal brengen.

Wel heeft de bacoven-cultuur, ook al door de hevige regens van het afgelopen jaar, waarvan de nadelige gevolgen niet voldoende konden worden gewend, schade ondervonden, doch deze is gelukkig niet van dien aard, dat het succes der cultuur daarmee in gevaar wordt gebracht. Ook 1908 zal derhalve den gunstigen invloed dier cultuur blijven ondervinden.

Ten aanzien van de begroting voor het dienstjaar 1909, moge het volgende worden opgemerkt.

De uitgaven zijn in totaal geraamd op f4844259. —. Van die uitgavenullen met geleende gelden worden bestreden een bedrag van f1518000. —, waarvan benodigd is voor spoorwegaanleg, bacoven- en rubbercultuur, alsmede andere productieve werken f1239000. —, en voor werken uit tijdelijke leening te bekostigen f279000. —.

De uitgaven, waarvoor niet wordt geleend, bedragen derhalve in totaal f3326259. —, of f45117. — meer dan voor 1908.

De middelen, welke in totaal geraamd zijn op f4187530. — zullen tot een bedrag van f70000. — uit leeningen verkregen worden, terwijl van de bacoven-cultuur verwacht wordt f864180. — en voor den verkoop van de Curacao f100000. —.

De gewone eigen middelen zullen derhalve bedragen f2523350. — of f104435 meer dan voor 1908 geraamd. Waar de gewone middelen meer zullen bedragen: f104435. — en de gewone uitgaven: f46117. — meer, zal aan subsidie f58317. — minder nodig zijn dan voor 1908 en het bedrag daarvan dus gesteld kunnen worden op f802909. —.

Dat subsidiecijfer stemt alleszins tot tevredenheid.

Het is duidelijk, dat waar de daling van het subsidie in het vorige jaar verkregen, aan belastingverhoging te danken was, niet wederom dit jaar eene daling in gelijke mate kon worden verwacht, ja, dat, wanneer die belastingverhoging in totaal bedraagt f150 mille en de ver-

mindering van toen bij de eindraming ten slotte slechts f121 mille, er eerst thans van werkelijke vooruitgang sprake kan zijn.

Naar de *Surinamer* vernam, zouden binnenkort twee met verlof in Europa vertoevende Oost-Indische ambtenaren, te Paramaribo aankomen die van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië in opdracht hebben een onderzoek in te stellen naar de gegradheid der klachten, welke door Javaansche immigranten werden geuit, tegen de in Suriname ondervonden behandeling.

Hetzelfde blad vernam, dat op het plaser Anna Maisa van den heer H. Schooberg aan de Marowijne, eene belangrijke ontdekking is gedaan. Men heeft op dat plaser eene goudader ontdekt, die niet alleen zeer goudhoudend moet zijn, maar ook een groote hoeveelheid edelgesteenten zou bevatten. Een hoeveelheid goud naar de stad tot onderzoek opgezonden, bleek goed gedegen goud te zijn.

Van Vreemde Koloniën.

Rubber in de Straits.

Davidson, een planter, die geïnteresseerd is, o. a. ook in de rubbercultuur op het Maleische schiereiland, liet zich na terugkomst op Ceylon door de *Ceylon Observer* uithooren en merkte daarbij o. a. het volgende op:

„Er wordt van Penang tot Djohore nog maar steeds voortgegaan met het openen van terreinen voor de rubbercultuur. Wanneer daar geen eind aan komt, zal men er spoedig voor een tekort aan werkkrachten komen te staan. In het Zuiden van Voor-Indië heeft men zich op verschillende ondernemingen nu reeds gedwongen gezien om het loon der Tamil-arbeiders met 20 tot 30 pCt. te verhoogen. Het is dan ook vrij zeker, dat er geen werkkrachten te vinden zullen zijn tegen redelijk loon voor meer rubberaanplanting dan er nu reeds zijn.” Gaat men nu toch voort met daaraan verdere uitbreiding te geven, dan zal dit, volgens den heer Davidson, met zelfmoord gelijk staan.

Tahiti en de Chineezen.

Eenige jaren geleden resumeerde een te San Francisco verschijnend blad de Chineezenquaestie als volgt: „De groote verbreiders van de pest zijn de ratten en de Chineezen. Er is dus slechts één middel: dat is, ze te vernietigen.”

De Kamer van Koophandel te Papeeta doet nu niet zoo'n drastisch middel aan de hand, maar zij is er toch voor, om het Chineesche element in de kolonie uiteroeien, door ze te belleten er in te komen. Zij wil nameijk de toelating van Chineezen afhankelijk stellen van negen voorwaarden, die te zamen vrij wel gelijk staan met een bepaald verbod.

Ten eerste zouden de Chineesche immigranten aan een strenge geneeskundige keuring moeten worden onderworpen, opdat zij geen ziekten in de kolonie brengen, noch ook te eeniger tijd ten laste der kolonie zouden komen. Dan zal iedere immigrant in het bezit moeten zijn van een certificaat van goed gedrag. Wijders zal elke immigrant een bedrag van 2500 franken hebben te betalen, en zullen alle vreemdelingen, dus ook immigranten, zich van een vergunning tot verblijf moeten voorzien. Het aantal aan Chineezen uit te reiken patenten voor uitte oefenen beroepen, zal moeten worden ingekrompen, en allen zullen boek moeten houden in een of andere der gebruikelijke Europeesche talen. Den Chineezen zal in de stad een afzonderlijke wijk ter bewoning moeten worden aangewezen met het oog op het groote gevaar, dat bij epidemien uit hunne nabijheid voor de andere elementen der bevolking zou voortvloeien. In elk district zou slechts één Chineesch handelaar worden toegelaten, om voldoende toezicht te kunnen houden op zijn transactien en tevens te belleten, dat de inlandsche handel zou worden doodgedrukt. Ten slotte zou een afzonderlijk patent noodig zijn, voor wie zich op de bereiding van vanille wil toeleggen, anders dan die van den eigen grond geoogst.

Tabak op Réunion.

De *Journal Official* bevatte onlangs de volgende waarschuwing:

„Heeren planters worden er aan herinnerd, dat ingevolge de bepalingen van het besluit van

7 Januari 1908, het hun verboden is minder dan 500 tabakspianten uit te zetten; dat zij binnen veertien dagen na het uitplanten aan den dienst van den landbouw zullen moeten mededeelen de plaats waar geplant is, de uitgestrektheid van het terrein, het aantal tabakspianten, de geschatte opbrengst en de droogplaats; dat zij moeten melding maken van de schade, zoo in de aanplanting als bij het drogen geleden; dat de tabaksbladen niet langer dan zestig dagen in de droogschuren mogen blijven en van daar slechts kunnen worden weggehaald, met toestemming voor verdere bereiding of voor uitvoer; dat elk vervoer moet gedekt zijn door 'n rechtmatig bewijs van verzending; dat het bezitten van tabak in rollen of baden verboden is aan een ieder, met uitzondering van planters, bereiders of fabrikanten; dat bij overtreding een boete kan worden opgelegd van 200 tot 2000 franken; dat de beambten der indirecte belastingen den planters op verzoek de noodige inlichtingen en gedrukten zullen verschaffen.

Koninklijke betaling.

Wij hebben indertijd gewaarschuwd, dat men zich geen al te overdreven voorstellingen zou maken van het volksonderwijs in Engelsch-Indië, waarvan in officiële verslagen steeds hoog opgegeven wordt en wij natuurlijk, die ons wat den vreemde betreft steeds aan de officiële lezing houden — op wat generaal Gallieni bijv. van zijn bestuur op Madagaskar zelf vertelt, zweren en wat de tegenwoordige gouverneur-generaal Augagneur in zijn socialistentijd, van dat bestuur te vertellen had met *Matin, Humanité* en andere bladen, eenvoudig negeeren — ook een heel hoog denkbeeld moeten hebben.

We hebben er op gewezen, dat de spreekwijze van „giving too little and asking too much” op onderwijsgebied, veeleer op het bestuur van Engelsch-, dan dat van Nederlandsch-Indië van toepassing was te achten, waar toch per leerling een uiterst miniem bedrag op het Engelsch-Indisch budget is uitgetrokken, zulk onderwijs onmogelijk van eenig belang kan zijn.

Voor de decentralistische commissie bepleitte onlangs te Bombay de inlandische rechter van Ahmedabad, Dayaram Gidumul, de instelling van punchayets, in alle dorpen. Tot de bevoegdheden dier punchayets, zou dan o.a. ook behooren de zorg voor de dorpscholen. Op een vraag van den voorzitter der commissie, sir Frederik Lely, hoe hij dacht aan onderwijzers te komen voor al die dorpscholen, zei de heer Gidumul, dat zulks zoo moeilijk niet kon zijn, daar het toch bekend was, dat thans dorpschoolmeesters door het departement van onderwijs bezoldigd werden met 4, zegge vier roepjen in de maand, d. i. ruim een dubbeltje daags.....

Chineesche consuls.

De quaestie van Chineesche consuls in de havens van het Verre Oosten begint weder actueel te worden, schreef de *Straits Times*, die daarop volgen liet:

Hier te Singapore hebben de Chineezzen sedert vele jaren een consul gehad; maar de Nederlandsche autoriteiten hebben geweigerd de vestiging van consulaten op Java of Sumatra toe te staan, en Hongkong heeft met succes zich daaraan weten te onttrekken, toen de regering in het moederland geneigd scheen aan den druk van Chineeschen kant toe te geven. Deze vijandige houding tegen die consulaten spruit voort uit het geloof, dat de Chineesche consuls al te dikwijls politieke agenten zijn en er niet zijn met het doel om de handelsbetrekkingen met de havens, waar zij gevestigd zijn, te bevorderen. Het laatste geschil is tusschen Frankrijk en China. Elke regering wenscht consulaten te vestigen op plaatsen, die aan de andere minder aannemelijk voorkomen. Het Wai Woe Poe te Peking wil niet toegeven en is de meening toegedaan, dat de zaak slechts door toegeven van weerskanten, tot een goed einde kan worden gebracht. Frankrijk wil consuls plaatsen op de hoofdplaatsen van twee Chineesche provinciën, Kwangsi en Yoennan. Het Wai Woe Poe beantwoordt deze aanvraag met den eisch, dat Frankrijk daartegenover Chineesche consuls te Saigon en Hanoi zal toelaten. Zoo staan nu de zaken. Volgens de *Echo de Chine* wordt te Peking beweerd, dat de Fransche gezant daar zou hebben toegegeven en op het voorstel van het Wai Woe Poe zou zijn ingegaan. Te Saigon houdt men vol, dat

de quaestie nog steeds hangende is, en de *Opinion* aldaar meent, dat toegeven op dit punt 'n ramp voor de kolonie zou zijn. China is niet vericht genoeg om door Frankrijk in politiek opzicht op gelijken voet te worden behandeld. De Chineezzen in de kolonie, meent het blad, moeten tot het Fransch bestuur opzien voor hun bescherming en niet tot hun eigen regering. De vestiging van Chineesche consuls in Indo-China, wordt opgemerkt, zou slechts aanleiding geven tot overlast en moeilijkheden tusschen de Chineesche regering en de koloniale autoriteiten.

Opium in de Straits.

Te Penang is weer een anti opium conferentie gehouden, waar verschillende Chineesche tinmagnaten het woord voerden voor de afschaffing van het opium-verbruik.

Vershillende besuiten werden aangenomen, waarin aangedrongen wordt op afschaffing van de opium pacht in de Straits Settlements, en het bestuur wordt verzocht een gouvernements-monopolie in de plaats te stellen, met het doel om daardoor tot geleidelijke afschaffing van het opium-verbruik te komen. Verder werden daarbij de noodige wijzigingen gevraagd, met het oog op verkoop en verbruik van opium in de Gefeederde Maleische Staten, op het instellen van vergunningen individueel te verleenen voor het schuiven van opium en op het sluiten der opium-kitten als plaatsen van verbruik.

Naar aanleiding van deze anti-opium-beweging zij hier melding gemaakt van een, als op andere plaatsen, nu ook in Perak op het Maleische schiereiland waargenomen verschijnsel.

In het afgelopen jaar werd tengevolge van de pogingen tot tegengang van het opium-verbruik, van particuliere zijde gedaan, geconstateerd, dat de waarde van den opium-invoer bij het jaar te voren vergeleken, een vermindering aantoonde met 63000 dollars. Daarentegen werd voor 445.000 dollars aan arak en samsoe ingevoerd, of 226.000 dollars meer dan in het jaar te voren.

Zoo helpt de afschaffing van het opium verbruik ook niet veel.

De gouverneur van Ceylon en de planters.

Sir Henry Mc. Callum heeft aan een lunch te Badualla op 27 Februari i.l. de aandacht gevestigd op een misbruik, dat op Ceylon nog al eenigen omvang schijnt te hebben aangenomen.

Hij zeide, 25 jaren geleden aan Dikoya aldaar een bezoek te hebben gebracht en dat het toen iemand lang zoo kwaad niet werd genomen, wanneer hij met de vrouw van zijn buurman op den loop ging, dan wanneer hij dezen diens koelies aftroggede. Nu werd door de eigenaars der ondernemingen in Londen (en te Colombo zei een der aanwezigen) aan hun administrateurs last gegeven om te zorgen, dat ze aan koelies kwamen, zonder op het hoe te letten.

De Gouverneur meende, dat men het dien eigenaars aan het verstand moest brengen, dat wanneer het aftroggelen van elkanders koelies nog lang bleef aanhouden, de ondernemingen niet lang meer zouden kunnen bestaan en zeker niet de hooge dividenden zouden afwerpen, welke thans werden verkregen.

Hij voegde daaraan toe, dat deze koelie-quaestie een punt van onderzoek zou uitmaken voor de door hem in te stellen arbeidscommissie.

Oost- en West-Indisch literatuur overzicht.

De Indische Gids. April 1908.

Deze afl. opent met eene historische beschouwing van den *r P. H. van der Kemp: De nagedachtenis van Mr. H. G. Baron Nahuys van Burgst, getoetst aan officiële en particuliere bescheiden.*

In Onze Eeuw (5e jaargang dl. II) liet Dr. H. T. Colenbrander zich hoogst ongunstig over Generaal-Majoor Nahuys van Burgst (1782—1858) uit; o. a. omdat hij in Indië een minderwaardige rol speelde in zake particulier landbezit en in Holland zich trachtte op te dringen bij Koning Willem II. De heer W. C. Nieuwenhuyzen nam daarop Nahuys in bescherming (Tijdspiegel en Indische Gids van 1907), hetgeen den heer v. d. Kemp aanleiding gaf ook zijne meening omtrent Nahuys' verleden te boek te stellen. Hij doet dit op grond van zijn diepe kennis van 's mans ambtelijk verleden, hem geopenbaard door particuliere en officiële, geheime en niet geheime bescheiden; op grond van zijn gesprekken met wijlen het Kamerlid Mr. Farncombe Sanders, die Nahuys persoonlijk kende, enz. En ofschoon

schrijver niet blind is voor Nahuys' gebreken, zooals ijdelheid — o. a. vroeg hij om de Orde van den Nederlandschen Leeuw — komt hij tot de conclusie, dat diens handelingen alle den toets van eerlijkheid en goeden trouw, van eergevoel en rechtschapenheid kunnen doorstaan.

De heer V. d. Kemp schreef zijn interessante biographie aan de hand van Nahuys' gedrukte „Herinneringen”, vermeerderd met aantekeningen, „die de vrucht zijn van mijne studie op 's Rijksarchief”.

Naar aanleiding van het belangrijke boek van Dr. Kohlbrugge (getiteld: Blikken in het zieleleven van den Javaan) schrijft de bekende „Boeka” een kort opstel. Het werk van Dr. Kohlbrugge — vangt schr. aan — „heeft de zeldzame eigenschap, dat het begrepen zal worden door iemand, die nimmer in Indië was, en tevens is het voor dengeen, die Indië door en door kent, bepaald wetenswaardig; welk laatste men trouwens van den arbeid van dezen schrijver gewoon is.” Boeka's meening omtrent eerbewijzen der Javanen willen we hier even overnemen. „Aan hormat en wat daarbij behoort, wordt veelal eene verkeerde beteekenis gehecht. Gewoonlijk is hormat synoniem met wellevendheid. Wanneer in Holland een ondergeschikte eenvoudig de kamer komt binnenloopen, een stoel neemt, en een gesprek aanvangt, zal men ten hoogste verbaasd staan over zooveel onwellevendheid. Hoe zou men het nu vinden, als de Regeering eene andere wijze verbood? Wanneer de hormat in het oog van den Inlander wellevendheid is, kan alleen met de grootste omzichtigheid worden ingegrepen. Sommige gebruiken kunnen te slap worden geacht, en deze zouden dan afgeschafft dienen te worden, doch daarbij zal men zeer voorzichtig moeten zijn. Te verbieden, hetgeen door de wellevendheid geëischt wordt, is een zeer teere zaak, vooral, wanneer daar niets voor in de plaats komt. Handhaving der oude onderworpenheid moge niet langer gewenscht zijn, den Oosterling Westersche wellevendheid op te dringen, dus in dat opzicht tot Westering te vormen, is ten zeerste te verwerpen.”

De heer D. Habbema, luitenant der infanterie, verbleef van December—Februari 1907 in Tanah Boemboe, de algemeene naam voor een complex van eenige landschappen in het uiterste van Zuidoost Borneo. Zijn kort verblijf aldaar maakte hij zich ten nutte, getuige het voor ons liggende artikel: *Schetsen uit Tanah Boemboe*, dat belangrijke ethnographische gegevens bevat.

Behalve de gewone maandelijksche rubrieken bevat deze Ind. Gids-aflevering nog een merkwaardige historische bijdrage.

In verband met het bericht, dat de regering besloten zou hebben, om in het begin van 1910 over te gaan tot opheffing van de *Chineesche hospitalen* te Batavia, Semarang, Soerabaja en Muntok en van de aanwezige bedelaarsgestichten, in verband met de reorganisatie der stadsverbanden, is het van belang — aldus de ongenoemde schr. — de geschiedenis dier instellingen na te gaan, in 't bijzonder die van het oudste, het Chineesche hospitaal te Batavia. De schr. merkt daarbij o. a. op, dat volgens de Encyclopaedie van Ned.-Indië, het eerste hospitaal van dien aard te Batavia gebouwd zoude zijn in 1824, doch dit op eene vergissing moet berusten, daar reeds in 1640 onder het bewind van Gouv.-Gen. Van Diemen vergunning werd verleend tot het houden eener „goetwillige” collecte onder de Chineezzen voor het oprichten van een Chineesch hospitaal. Op de kaart van Batavia, bij het bekende werk van Du Bois: *Vie des Gouverneurs Généraux*, van 1763, is dat hospitaal dan ook aangeduid „naast het Spinhuis of vrouwen Tuchthuis”.

Onze Eeuw.

De April-afl. bevat het slot der beschouwingen van *Mr. J. C. Kielstra over Bestrijding van woeker*

Thans bespreekt de schrijver de in Duitschland vastgestelde woekerwetgeving, om vervolgens na te gaan in hoeverre een dergelijke van de moderne begrippen uitgaande wetgeving voor Nederl.-Indië gewenscht en hare invoering practisch mogelijk is. Want — zegt schr. — „er wordt in Ned.-Indië op groote schaal gewoekerd. Door Europeanen en Inlanders, door Chineezzen en Arabieren, door allerlei lieden wordt de economisch zwakkere in het ruilverkeer geëxploiteerd, tot welken landaard hij ook behoort. En deze woeker beperkt zich geenszins tot creditwoeker, hoewel hij daarbij vermoedelijk geacht kan worden het meest voor te komen, doch komt ook bij andere ruilhandelingen geenszins als zeldzaamheid voor.”

Met tal van voorbeelden staft de heer K. zijne beweringen; o.a. dat bij geldleeningen dikwijls zeer zware voorwaarden van afbetaling worden bedongen. „De allergevaarlijkste, die, naar men ons mededeelde — aldus Mr. K. —, door Arabieren dikwijls pleegt te worden gemaakt, is wel deze, dat, wanneer een termijn niet op tijd voldaan wordt, alle vorige afbetalingen zijn vervallen en dus de geheele schuld met rente van den dag dier leening opnieuw open staat. Tengevolge van dit beding zag reeds menig welgesteld man langzamerhand zijne bezittingen verdwijnen. Eenmaal schuldenaar van zulk een bloedzuiger, zag hij, indien er slechts een

enkelen keer een termijn kwam, waarop hij niets kon betalen, alle afbetalingen vervallen. Telkens geraakte hij aldus dieper in de schuld en steeds verarmde hij, terwijl de woekeraar hem plukte."

Ten slotte erkent de schr., dat de door hem bepleite wetgeving het voortbestaan van den woekernig terstond zal kunnen verhinderen, doch koestert het vertrouwen, dat zulk eene wetgeving in zeer belangrijke mate er toe zou kunnen medewerken dit maatschappelijk euvel, deze ramp voor den economisch zwakkere, te bestrijden en binnen engere grenzen terug te dringen.

Vragen van den Dag. April 1908.

In eene vergadering der Vereeniging „Moederland en Koloniën" van 17 Jan. jl. hield Dr. Blink eene voordracht over de „Beteekenis der economische geographie voor het bestuur en het optreden in Ned.-Indië." Die voordracht werd tot artikel uitgewerkt en thans in de Vragen opgenomen. In zijn rede behandelde Dr. Blink een aantal stellingen, waarvan de laatste luidde: Voor lagere zoowel als voor hogere bestuursambtenaren in Ned.-Indië is intense kennis der economische geographie onmisbaar om met vrucht, zoowel ten behoeve van de Inlanders als van het Moederland, hun taak te vervullen. Daarom mag die bij de opleiding niet ontbreken. Dr. Blink noemt deze stelling een dringende zaak. „De Regeering heeft terecht ingezien, dat eene hogere voorbereiding der hogere bestuursambtenaren noodig is, en daarvoor de Bestuurs-academie gegrondvest. Maar haar taak zal niet volledig zijn, zoolang dit noodigste aan het onderwijs ontbreekt. Op heldere economisch-geographische inzichten berust zoo veel; daarvan hangt een goed bestuur van Ned.-Indië zoozeer af."

Ons bestek laat niet toe Dr. Blink in zijn hoogst belangrijke beschouwingen te volgen (de dagbladen gaven trouwens in der tijd verslagen van zijn gehouden rede).

Volgens den schr. — dit willen we even overnemen — is Economische Geographie de wetenschap, welke de samenwerking der verschillende factoren in een bepaald geographisch gewest leert kennen, zoover zij invloed uitoefenen of kunnen uitoefenen op de bewoners, om die tot economische productie en welvaart te brengen. Sommigen opperden de vraag, of economische geographie niet hetzelfde is als „Handelsaardrijkskunde"? Neen, zegt Dr. Bl., de handelsaardrijkskunde is slechts een deel van de economische geographie en niet het geheel. De handelsaardrijkskundige moet bij de econ. geogr. in de leer gaan, van haar de ruime beschouwing van het causaal verband aller verschijnselen ontvangen, en past die ruim opgevatte inzichten speciaal toe op den handel.

Bij wijze van bladvulling is in deze aflevering nog opgenomen een kort) stukje: *Duur der reis van Nederland naar Oost-Indië in vroegere eeuwen*. In het midden der 17e eeuw was voor een dergelijke reis 190 à 250 dagen noodig; omstreeks 1820 waren tochten van Nederland naar Batavia in 3 à 3½ maand nog uitzonderingen; in 1855 werd voor dien tocht nog 3 maanden gerekend en tegenwoordig kan met de booten der Maatschappij Nederland de reis naar Batavia goed afgelegd worden in plm. ... 37 dagen. (Zeven en dertig dagen staat er; die vervelende drukfouten toch!)

Bulletin van den Nederl. Oudheidk. Bond.

De zoeeven verschenen afl. bevat het begin van een met groote kennis van zaken geschreven opstel van de hand van Meij. Martine Tonnet: *Het werk der Commissie in Nederlandsch-Indië voor oudheidkundig onderzoek op Java en Madoera*.

In hare Inleiding brengt Martine Tonnet hulde aan mannen als Raffles, Wilsen, Brumund, Leemans, Van Kinsbergen e. a., als 't ware de ontdekkers van Java's archaeologische schatten „wier arbeid door den grooten Sanskritgeleerden prof. Kern werd voortgezet tot op heden."

Toch wachte men — aldus de schrijfster — nog altijd op eene vaste hand, die de losse gegevens zou vermogen samen te brengen, die theoretisch en praktisch het werk zou kunnen regelen, en daar, waar dat door onbesuisd dilettantisme dreigde fout te gaan, de koe bij de horens zou durven vatten en den arbeid in het rechte spoor leiden.

Zulk eene vaste hand — zegt Meij. Tonnet — daarmee de verdiensten van den te vroeg gestorven Dr. Brandes in het helderste daglicht stellend — „zulk eene vaste hand bezat de veelzijdig begaafde Dr. J. Brandes, die in 1885 naar Indië kwam met geene andere aanbeveling dan zijn academisch proefschrift, dat zich dadelijk als meesterwerk onderscheidde. . . . Aanvankelijk nam de ont-cijfering der inscripties het grootste deel zijner werkkraft in beslag. Zijne ont-cijferingen van Oud-Javaansche en Sanskrit-oorkonden deed hij steeds vergezeld gaan van verluuchtende beschrijvingen, waarin zijne schitterende gaven als oudheidkundige, taalkenner en historicus zich alras begonnen te toonen. . . . Het theoretisch deel van de taak: het onderzoek naar Java's geschiedenis in den Hindoe-tijd, was alzoo voldoende verzekerd, maar niet alzoo de praktische zijde. Langzamerhand begon Dr. Br. in te zien, dat het tempelonderzoek ter plaatse van het eerste belang was, dat men zonder dit op

theoretisch gebied niet voldoende op zou schieten. Met zijne voor geene moeilijkheden terugdeinzende werkkraft wierp hij zich op de studie der kunst-geschiedenis en van de architectuur- en ornament-leer in het bijzonder en zoo zien wij den geleerde zich in zijn loopbaan langzaam kantelen: van theoreticus tot practicus, van taalkenner tot archaeoloog en kunsthistoricus."

Daarna vertelt Meij. Tonnet van de instelling der Commissie, hierboven genoemd, waarvan Dr. Brandes in 1901 tot voorzitter werd benoemd. „Er werd nu vier jaar lang hard gewerkt en door die weinige krachten reusachtig veel gedaan. Toen kwam in Juni 1905 de dood van Dr. Brandes. Dat was een zeer zware slag. Zijne ijverige volgelingen en vrienden zagen het zoo geniaal opgezette bouw-werk daar plotseling voor zich, alsof het door eene aardbeving gescheurd ware. Toch kan dit werk worden voortgezet, want de fondamenteen bleven staan. Wij brengen hulde aan den grondvester van dit geestdriftig ontworpen, breed opgezette, onverwoestbare gebouw."

Vervolgens gaat Meij. Tonnet in bijzonderheden na hetgeen in zake het tempelonderzoek op Midden-Java reeds is verricht door de Commissie in Ned.-Indië, gesteund door de Commissie van Bijstand in Nederland, waarbij ze gelegenheid vindt de verdiensten van velen op het gebied der archaeologie naar voren te brengen.

De Indische Mercur. 1908. No. 13.

Dit nummer begint met een belangrijk artikel van Dr. W. T. de Vogel: *Malaria-bestrijding en hygiëne in tropische gewesten*. Eene voordracht, gehouden op uitnodiging van het Koloniaal Museum. De schr. doet o.a. mededeelingen omtrent de oorzaken der groote sterfte in tropische landen vergeleken bv. bij Nederland. In sommige streken komen onder de inboorlingen 100 sterfgevallen op de 1000 inwoners meermalen voor, terwijl men de sterftecijfers van Amsterdam: 15 op de 1000 inwoners reeds niet zoo heel gunstig acht. Deze cijfers spreken inderdaad voor zich zelve. Nadat schr. vervolgens eenige middelen ter bestrijding der meest voorkomende ziekte, de malaria, heeft opgesomd, zegt hij, dat een goede drinkwatervoorziening terecht wordt beschouwd als het meest krachtige wapen tegen het ontstaan en de verspreiding van verschillende infectieziekten. Na de algemeene invoering en de zorg voor goed drinkwater is in Europa typhus en cholera sterk verminderd. Welnu, na de malaria maken die infectieziekten, welke door een goede drinkwatervoorziening zouden zijn te bestrijden, op Java wel de meeste slachtoffers. Typhus heerscht er ten allen tijde en eischt er talloze slachtoffers, die vroeger op rekening der malaria werden gebracht. Cholera keert er ongeveer om de 5 à 6 jaar vrij geregeld terug en „verstikt er duizenden en duizenden in kille omarming." Door dysenterie wordt zooveel gezondheid geknakt, enz. Daarna constateert Dr. de V., dat het met de zorg voor goed drinkwater in Indië op eene enkele uitzondering na, treurig gesteld is: Is dan op Java zoo moeilijk zuiver water te krijgen? neen, er is bijna geen land ter wereld dat zoo door de natuur gezegend is met zuiver drinkwater als juist Java; de zaak is, alleen te waken tegen verontreiniging, waartoe schr. eenige middelen aan de hand doet.

Verder bevat de Ind. Merc. nog de volgende artikelen: *Klachten over de sorteering van Sumatra-, Java- en Borneo-tabakken*, zijnde de tekst eener door het Dag. Bestuur van het Verbond van Vereenigingen van Sigarenfabrikanten in Nederland verspreide circulaire. — *De eerste Sumatra-inschrijvingen in 1908*. — *Een Gouvernements-rubberonderneming in Suriname*. — *Het gebouw der Javasche Bank te Medan* (met afbeeldingen). — *Scheepsbouw in Nederland* en de gewone wekelijksche rubrieken als: *Kultuurberichten*. — *Kleine mededeelingen*. Enz.

Weekblad voor Indië. jaargang 1907—1908. No. 45.

Een tweetal artikelen vragen onze aandacht, nl.: *Maleische liederen door Constant van de Wall en De nieuwe landskoepokinrichting te Batavia* (met afbeeldingen). — Aan het laatste ontleenen wij, dat sedert enkele weken Indië een modelnrichting bezit ten bate der lijdende menschheid, het nieuwe pare vaccinogène te Weltevreden, dat, naar deskundigen verklaarden, een der eerste inrichtingen van dien aard kan worden genoemd, waarvan de zegenrijke werking moeilijk kan worden overschat. De opening geschiedde in tegenwoordigheid van den Directeur van O. E. en N., Mr. Pott, die o. a. hulde bracht aan de Regeering, omdat zij op onbekrompen wijze de gelden, benodigd voor de uitbreiding — f100.000 — had toegestaan. Dat de landskoepokinrichting door de bevolking van geheel Indië wordt op prijs gesteld, blijkt mede uit het feit, dat het eerste wat de in onderwerping gebrachte volken op Flores aan kapitein Christoffel vroegen was: of hun vaccinestof en vaccinateurs zouden worden toegezonden. De regeering heeft zich gehaast aan dat verzoek te voldoen en de ijverige directeur der inrichting, Dr. Nijland, maakte de pakken gereed, die naar Flores werden gestuurd.

In zijn periodieke rubriek *Indrukken van den Dag* heeft Corax het ditmaal over het toenemend aantal

moorden en zelfmoorden in Indië door niet-Inlanders. Het is — zegt hij — of we in de „Far West" zijn onder de goudzoekers en prairiejagers. In Nederland vindt men duizenden en duizenden menschen, die nooit een revolver in de hand gehad hebben. Wie heeft in Nederland vuurwapens in huis? En hier . . . iedere Indo bezit zijn geweer of zijn revolver. Krijgen in patria de lui ruzie, dan worden er hoogstens een paar klappen uitgedeed (Corax weet blijkbaar niets van het beruchte mes, dat voor zeker soort Ned. bevolking een geliefkoosd wapen is), doch hier haalt men zijn vuurwapen en boort zijn tegenstander een of meer gaten in de huid. De Indo, opvliegend en heet van bloed, grijpt al heel gauw naar zijn revolver of zijn geweer, gelijk de Inlander snel met zijn kris klaar staat.

Men doet het best, die gevaarlijke dingen niet in huis te hebben, besluit Corax.

Beknopte gegevens over cultuurgewassen, hunne behandeling en ziekten.

We ontvingen de nummers 8 en 9, handelende resp. over de cultuur van *katjang soeok* en *kapok*.

We gelooven een goed werk te doen, met meer algemeene bekendheid aan deze nuttige, in bevatte-lijken stijl geschreven werkjes te geven, waarom wij hier overnemen het voorwoord van het in 1907 uitgegeven te nummer.

„De publicatie der reeks „Beknopte gegevens over cultuurgewassen, hunne behandeling en ziekten" uitgaande van het Depart. van Landbouw, heeft een tweeledig doel, al naar den aard van het onderwerp, dat behandeld wordt.

Aan den eenen kant zal ze aanwijzingen bevatten voor de praktijk van den Inlandschen landbouw, meer in 't bijzonder de behandeling van den grond, van het zaad en van het gewas betreffende.

Aan den anderen kant zal men er korte opstellen in vinden over ziekten en plagen der Inlandsche gewassen. Bij sommigen dezer heeft de gedachte voorgezet om naast hetgeen aangaande die ziekten en plagen bekend geworden is door vroegere onderzoekingen, ook vooral den nadruk te leggen op onopgeloste vraagpunten, om daardoor den lezer aanwijzingen te geven in welke richting waarnemingen wenschelijk zijn.

Voor hen, aan wie deze publicatiën niet worden toegezonden, maar niettemin ze gaarne zouden ontvangen, zijn zoolang de voorraad strekt, exemplaren aan mijn Departement verkrijgbaar. (De cursivering is van ons).

De Directeur van Landbouw:

(get.) TREIB

Wij eindigen ditmaal ons overzicht met de overname van het bijschrift door W. K. bij de afbeelding van het standbeeld voor Mr. G. H. Barnet Lyon, in het tijdschrift

Het Leven. 1908. No. 13.

Een eigenaardige plechtigheid in onze West.

Een eigenaardige plechtigheid heeft plaats gehad in Paramaribo. Door Britsch-Indiërs, oorspronkelijk als plantage arbeiders in de kolonie ingevoerd, werd een standbeeld onthuld ter eere van den agent-generaal voor de immigratie in Suriname, Mr. G. H. Barnet Lyon, thans woonachtig te 's-Gravenhage.

Aan de betrekking van agent-generaal in Suriname is ambtshalve verbonden de bescherming van immigranten. De agent-generaal waakt er voor, dat op de plantages, die gekontrakteerde werkkraften aanvoeren, de behandeling der arbeiders geschiedt overeenkomstig de daaromtrent hier geldende voorschriften.

Van overheidswege in Suriname wordt streng toegezien op de goede behandeling der immigranten. De plantages worden geregeld geïnspecteerd. De woningen der arbeiders moeten aan bepaalde eischen voldoen. Op elke onderneming moet een hospitaal aanwezig zijn, van een grootte naar evenredigheid van het aantal arbeidskrachten. Voor taken en loonen der arbeiders zijn tarieven ontworpen, waaraan streng de hand wordt gehouden. In geval de arbeiders vermeenen verongelikt te zijn, hebben zij het recht zich te wenden tot den commissaris van het distrikt. Alle klachten worden steeds nauwgezet onderzocht. In één woord: het Bestuur doet wat het kan om eene goede behandeling der aangevoerde immigranten te verzekeren.

Die immigranten hebben het dan ook werkelijk goed in Suriname. Na ommekomst van hun werkcontract, kunnen zij op de meest vrijgevege voorwaarden land in huur krijgen van het gouvernement. Duizenden maken van deze gelegenheid gebruik. Hoewel aanspraak hebbende op vrijen terugvoer naar hun land, doen de meesten vrijwillig afstand van dit recht, om zich blijvend te vestigen in Suriname. Het Bestuur moedigt die vestiging aan. Iedere immigrant, die afstand doet van zijn recht op terugvoer, krijgt een premie van honderd gulden uitgekeerd. Suriname hongert naar bevolking. Op een oppervlakte, vijfmaal grooter dan Nederland, telt de kolonie in totaal een bevolking van nog geen 80.000 zielen. Dat is niet veel meer dan een provincie-stad van gemiddelde grootte in Nederland.

De immigratie schijnt een langzame, maar geleidelijke oplossing van 't bevolkings-vraagstuk te zullen geven. De immigranten vormen nu reeds ruim een kwart der bevolking.

Dit bemoedigend resultaat is voor een goed deel

te danken aan Mr. Barnet Lyon, wien de eer te beurt viel nog bij zijn leven „vereeuwigd” te worden. Mr. Barnet Lyon wist op uitnemende wijze de belangen der kolonie te vereenigen met de belangen der immigranten. Zijn loyaal optreden, zijn oprechte toewijding aan de belangen der immigranten, zijn door de schrandere Britsch-Indiërs niet onopgemerkt gebleven. Vandaar het spontaan verlangen, uit hun midden voortgekomen, om zijn aandelen te eeren door de oprichting van een monument, 't borstbeeld van Mr. Barnet Lyon.

Het denkbeeld vond allerwege onder de immigranten den grootsten bijval. Meer dan 4000 personen droegen in de kosten bij. Eigenaardig is daarbij, dat het comité van Britsch-Indiërs, hetwelk zich voor het doel gevormd had, uitging van het denkbeeld, dat alleen zouden bijdragen hun landgenooten, die het konden missen. Het beeld is dus voortgekomen uit de kringen der min of meer gegoede Br.-Indiërs. En dat zijn er velen, zooals uit het aantal bijdragen trouwens reeds blijkt. Heel wat Britsch-Indiërs, als eenvoudige plantage-arbeiders aangevoerd, zijn thans de welvarende bezitters van belangrijke eigendommen, zowel landbouwperceelen, als huizen, handelszaken enz. Wel een bewijs, dat het land en zijn instellingen voor den nijvere een goede toekomst bieden.

De plechtige onthulling van het monument vond plaats in tegenwoordigheid van tal van autoriteiten en verdere belangstellenden. De gouverneur der kolonie was door zijn adjutant vertegenwoordigd. De huidige agent-generaal voor de immigratie hield een rede, waarin hij de betekenis van het monument uiteenzette. Het beeld is een hulde aan Mr. Barnet Lyon en daarnevens een erkenning van de goede behandeling der immigranten in Suriname.

Na den agent-generaal hield een der voormannen der Britsch-Indiërs een rede, in de Hindostansche taal. Voor hen, die deze taal niet verstonden, doch niettemin geduldig in de gloeiende zon het eind hadden af te wachten, was dit een minder amusant gedeelte der plechtigheid.

Uit de vertaling, die later van de rede in de bladen verscheen, bleek dat de spreker er nadruk op had gelegd, dat de Britsch-Indische kolonisten, die zich in Suriname gevestigd hebben, dit land beschouwen als hun tweede vaderland, en dat zij niets liever wenschen, dan dat men hen geheel beschouwt als burgers van dat schoone land.

Vervolg opgave der bladen, tijdschriften enz., welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeskamer, Heulstraat 17, Den Haag.

- De Javabode t/m 11 Maart;
- Bat. Nieuwsblad idem;
- Nieuws van den Dag v. Ned.-Indië idem;
- Soer. Handelsblad t/m 10 Maart;
- De Sumatrabode t/m 6 Maart;
- De Padanger idem;
- De Delicourant t/m 26 Februari;
- De Sumatrapost t/m 10 Maart;
- De Ind. Gids van April;
- Dames weekblad voor Indië t/m no. 32;
- De Stem van Indië No. 8;
- Exportblad 713;
- Van Oordt's Berichten No. 13, 29 Februari;
- Marineblad afl. 6;
- Bijdragen tot de Taal-, Land- en Volkenkunde v. N.-Indië; zevende deel; eerste en tweede aflevering;
- R. H. Rijkens, Curaçao: Verbetering van den Landbouw als middel ter verheffing der Kolonie.

INGEZONDEN.

Wij ontvingen het verzoek tot plaatsing van het volgende:

„Door den heer L. J. Lefebvre werd aan het Hoofdbestuur der Vereeniging een schrijven gezonden, inhoudende bezwaren tegen den inhoud en bevoordelingen van het naschrift der Red.-Comm. in Kol. Weekblad dd. 27 Maart t.l.”

en voegen hieraan teat, dat bedoeld onderschrift in het algemeen bedoeld was, zonder eenige toespeeling op den inzender persoonlijk. Red.-Com.

De firma M. M. Couvée vraagt ons te willen melden, dat bij haar ter perse is van:

F. Fokkens (Resident van Madoera). Bijdrage tot de kennis onzer Koloniale Politiek der laatste twintig jaren. 1e Stuk getiteld: De particuliere Landerijen bevesten vde Tjimanoeck.

De volgende stukken zullen loopen over: Heeren-diensten; opleiding van ambtenaren voor den burgerlijken dienst in N.-Indië; landrente; koffiecultuur; afschaffing van pachten; Inlandsch landbouwerdijet; bezuinigingen; verbetering van den economischen toestand der Inlandsche bevolking en decentralisatie.

Officiële Berichten.

Uit de Javasche Courant van 6 Maart 1908.

Koffie. Banjoewangi.

Dit nummer bevat de ordonnantie, bepalende dat in de afd. Banjoewangi der res. Besoeki de verplichte levering aan het Ned.-Indisch gouvernement van door de Inl. bevolking geteelde koffie is opgeheven. Gewestelijke Raden.

Verder de ordonnantie, houdende instelling van gewestelijke Raden voor de res. Batavia, Preanger-Regentschappen, Cheribon, Pekalongan, Semarang, Soerabaja, Kedoe en Kediri.

Benoemingen enz. Civiel Departement.

Verleend, wegens ziekte, twee jaar verlof naar Europa aan Dr. C. Winkler Insp. burgerl. geneeskundigen dienst; wegens langdurigen dienst 1 jaar aan de onderwijzers G. J. van Rijsinge en J. van Aken; aan de ass.-residenten S. H. Schaank en L. Knappert.

Ontslagen: op verzoek, eervol, de mantri-politie bij het boschwezen, Raden Prawirodidjojo; de directeur der Jav. Bank A. E. van Suchtelen.

Gesteld: ter beschikking van den Directeur B.B., W. A. C. Ilgen.

Benoemd: tot griffier van den landraad te Soerabaja S. J. Seket; van de landraden te Grisse en Lamongan F. Steevensz; tot schout te Bandoeng F. M. F. de Poortere; tot directeur der Javasche Bank Mr. J. Gerritzen; tot referendaris ter Alg. Secretarie de op verzoek eervol ontslagen kapt. der inf. H. Pek; tot 3en commies op dat bureau mej. E. C. J. Netscher; tot ingenieur der 1e kl. bij het Mijnwezen E. A. Neeb.

Ontslagen: op verzoek, eervol, de ass.-wedono v. Kedawang, Raden Arsakoesoema.

Benoemd: tot wedono van Kangean, Sastro di Redjo alias Nasirwan; van Tordjoen, Raden Sosro Danoe Koesoemo; tot regent van Lebak, Raden Toemenggoeng Soeria di Poetra; tot wedono van Pedjagoan, Mas Kromodiredjo; van Sapoean, Raden Mas Sosrodikoesoemo; van Broeno, Raden Wirjo Atmodjo; van Tjandiroto, Raden Soeriotaroen; tot lid van den landraad te Koeala Kapoemas, Toemenggoeng Warga Kasoema en Lemang Anoem Djaja Kersa; van den landraad te Sragen, Raden Ngabehi Brotowadono.

Ontslagen: op verzoek, eervol, de kapt. der Chinezen te Makassar, Thoen Tjam; benoemd als zoodanig Thoen Liong Hie, lid van de Wees- en Boedelkamer aldaar.

Militair Departement.

Bevorderd: tot luit.-kolonel de majoor der inf. J. L. A. de Grave; tot majoor de kapt. B. M. Goslings.

Uit de Javasche Courant van 10 Maart 1908.

Benoemingen, enz. Civiel Departement.

Verleend, wegens langdurigen dienst, 1 jaar verlof naar Europa, aan den verificateur E. E. A. A. Ruzette en aan den adj.-houtvester H. C. Praasterink

Ontslagen: eervol, de klerk bij de in- en uitvoerrechten J. K. A. Gasper; de klerk bij den post- en tel.-dienst S. F. de Liser de Morsain; de zoutverkoopkhuismeester G. H. Dumas; de klerk bij de S.S. op Java P. F. Tomaso en de griffier van de landraden te Medan en Bindjei J. M. Steevensz.

Benoemd: tot commies op het residentie kantoor te Serang J. F. Anderson; tot 1en commies bij de S.S. op Java G. E. Brouwer.

Ontslagen: op verzoek, eervol, de wedono van Kaliwoengoe, Raden Merto di Prodio; de gewezen wedono van Panjeredan, Raden Natakoesoema.

Benoemd: tot tijdelijk poenggawa te Gianjar, Goesti Poetoe Dj'antik; tot regent van Pemalang, Raden Mas Toemenggoeng Pandji Ariodinoto.

Militair Departement.

Verleend, wegens ziekte, een jaar verlof naar Europa aan den kapt. der inf. L. F. Kroon.

Benoemd: tot militair commandant van Banka, de kapt. der inf. E. Kilian.

Overgeplaatst: bij het 10e bataljon de kapt. K. L. Verstege; bij het rechterhalf 15e bat. de kapt. B. B. Visscher; naar Palembang de kapt. E. G. A. Slors en de 1e luit. J. H. Enter.

Geplaatst: bij het 10e bat. de 2e luit. L. W. van der Weide, uit Nederland aangekomen.

Lijst van aangekomen en vertrokken Passagiers uit en naar Oost-Indië.

Passagierslijst van het s.s. Prins Willem I; gezagvoerder A. R. Nijboer; van West-Indië naar Amsterdam.

*F. Siewertsz v. Reesema; *M. Guffroy; W. Ch. Haarlo; C. K. Cramer; J. de Wilde en echtg.; mevrouw Kappé en 2 k.; *C. F. Samson; J. J. Th. van Staden; L. J. G. van Noord; *L. de Mei; C. J. Siebenhar, echtg. en k.; J. Fuiten.

* gemerkt ontscheept te Havre.

Passagierslijst van het s.s. Prins Willem V; gezagvoerder J. C. Metus; van Amsterdam naar W.-Indië op Vrijdag 3 April 1908.

D. da Silva, echtg. en 2 k.; S. de Boer; Joh. Hettasch; F. Ramboud, echtg. en k.; Mad. Gosselin; A. L. Kroon; Jhr. G. C. Op en Noort; C. Peereboom; E. de la Parra, echtg. en 2 k. en bediende; K. G. F. Henke; Mademoiselle Therese Balon Kurt Grade; Johnny Peters; P. E. Sanchez; C. J. J. Spreuw.

Passagierslijst van het s.s. Koning Willem III; gezagvoerder V. Stobbe; bestemd te vertrekken van Amsterdam naar Batavia; 4 April 1908.

Te Amsterdam schepen zich in: mevr. H. Canter Visscher—v. d. Weide; J. Beudeker; W. A. N. Scholle; Mr. C. J. Poortman, echtg. en k.; mej. J. A. van Mourik; mej. A. E. Blankwaardt; J. M. W. Thomsen; J. F. Everts; H. Klaver; H. E. B. C. Babock, echtg. en 5 k.; W. A. Philippi, echtg. en k.; Eerwaarde Zusters: Godefride Bekkers; Casparine van Gompel; Geneveva van Wanrooy; Wal-

tera v. d. Usen; Venantia Verhoeven; Cajetana v. Tiel; J. v. Remeren; Eerw. Broeders; H. de Wolf; Fr. v. d. Putten; J. Goossens; P. v. Hoof; P. v. Srijp; J. v. d. Weerden; J. Evers; W. v. Schijndel; H. Verheijen en H. v/d Kerkhof; mevrouw wedw. H. van Deventer geb. Van Delden; -mevr. Meijboom en 2 k.; C. Blok.

naar Southampton: mevr. J. A. Overman—Moorrees en dochter; mej. H. ten Zijthoff; naar Genua: D. H. Wicherlink en echt.; naar Belawan-Deli: jongejufr. M. v. Pfordten; naar Singapore: P. H. F. v. d. Parre en A. Visser;

van Southampton naar Genua: Mr. A. v. Gubatta; J. M. Thomson en echtg.; J. L. Wilson; J. Leeper; W. G. Batson; F. A. Harvey;

te Genua zullen zich ontschepen: J. Scheltema; mej. A. Bouwhuis; P. Krutshier; F. F. G. Muschter, echtg., 6 k. en mej. R. Hoets; mevr. M. M. Nije; J. Retzlaff en echtg.; J. K. v. Gelder; J. H. Müller Jr., echtg. en k.; G. A. de Kruijff van Dorssen en 2 k.; W. J. Spaan, echtg. en k.; Jhr. E. J. Quarles van Ufford; J. Th. Westendorp, echtg. en 2 k.; mevr. Th. Vierling—v. d. Hagen; Eerwaarde Heer J. v. Campenhout; mej. K. E. J. Rijnbende; A. J. F. Steunenberg; N. Wing Easton; naar Singapore: W. H. D. Segboer; M. R. Quist; naar Sabang: E. D. van Ede;

Passagierslijst van het s.s. Ophir; gezagvoerder W. J. Boon; van Rotterdam naar Ned. Indië.

Te Rotterdam hebben zich ingescheept: H. G. E. Granpré Molière; R. E. Ph. Maier; Ch. H. van Schreven; A. van IJsseldijk met echtg. en 4 kinderen; mevr. D. E. Raedt van Oldenbarneveldt en 3 k.; mevr. L. F. M. Gaster—Cardon en zoon; L. J. A. Geul; mej. A. C. Gadée; mevr. D. de Boer—Vos; F. Veenhuijzen; jongej. Adriani; P. L. B. Bustin en echtg.; D. de Lange Jr. met echtg. en 1 k.; mevrouw wed. A. C. Moorees—Julius; J. C. Schmidt met echtg. en zoon; J. J. G. v/d Meulen; J. H. van Beers met echtg. en 4 k.; P. H. Bock; W. J. Dekker; F. J. W. Hagens; H. J. Kuipers; G. van Thiel; E. D. de Muinck; J. E. Bazen; F. Welzel; R. R. J. van Ommen; W. H. H. Wendt; benevens een detachement suppletie-troepen voor Padang bestemd;

naar Marseille: Mevrouw J. Boon;

te Marseille zullen zich inschepen: G. C. Praeger met echtg. en 2 k.; W. Jager Gerlings; A. J. van Stockum met echtg. en 1 k.; Mr. J. G. Geerlings; I. Jacobson en echtg.; M. Sanders en echtg.; J. Heirsch; A. D. Graswinckel; J. J. Mulder met echtg. en 3 k.; M. v/d Berg en echtg.; J. J. P. Kohl; M. S. Lab Jr. met echtg. en 1 k.; L. de Koning; P. Glavimans; P. Scherft; W. H. Maus; G. J. Kleuran; mevr. M. M. Spruijt—Scheuter; dr. Th. Valetton Jr. en echtg.; J. F. Charlouis en echtgenoot; C. C. F. M. le Roux en echtg.; C. J. P. de Kruijter en echtg.; E. C. van Slooten; H. Wiechert en echtg.; mevr. J. J. Vreedenburgh—Wiechert; J. A. M. v/d Jagt; F. W. Beauleek m. echtg. en 1 k. en kinderjuffrouw; R. Swaab; W. van Dorssen; mevr. J. Franken—Plate en 1 k.; L. Sina; J. G. v/d Bossche; F. A. H. v/d Bossche.

Passagierslijst van het s.s. Rembrandt; gezagvoerder D. Hubert; vertrokken van Batavia 12 Mrt. 1908 en aangekomen te Genua 4 April 1908.

Te Genua hebben zich ontscheept: V. v. Geuns en echtg.; P. Bodemeijer, echtg., 4 d. en zoon; W. Hummelgens en echtg.; Louise Bonte; J. R. Brouwer, echtg., 2 d. en 2 z.; G. v/d Berg en echtg.; B. Frangenheim en echtg.; C. H. Driessen, echtg. en k.; mevr. J. Ch. Fritzlin—Snijver en k.; Mr. J. A. de Meijer, echtg. en k.; A. A. A. Gaymans, echtg. en 2 k.; jongeh. Th. D. Kok; A. C. F. R. Oekerse; H. J. W. Grimberg; C. W. Neijts, echtg. en 2 k.; P. v/d Bos, echtg. en k.; mevr. M. v/d Sprong—Cardon; C. J. Bollee, echtg. en 2 d.; mevrouw Schuit; J. R. Couperus en echtg.; L. J. Schippers; F. W. Sneyvangers, echtg. en kind; J. Dronkers en echtg.; J. Oudsborg; A. Steehouwer, echtg. en 2 d.; B. v/d Laan; mej. W. F. M. Karthaus; mevr. A. S. J. Keller van Hoorn—De Joncheere; C. J. A. Wijnaendts en echtg.; Mr. J. Lee; D. de Grooth; Dr. J. J. van Effen en echtg.; J. Mulder, echtg. en 4 k.; mevr. J. van Wely—Mulder; H. van Zadelhoff; mevr. J. C. Doornberg geb. Roerdink en k.; mevr. wed. L. v. Eekhout—Lazare; J. v/d Welle en echtg.; J. H. Nijveldt; J. Ch. Gerritsen van Leeuwen; jongeh. Paul Gerick; G. A. Zimmerbeutel, echtg. en k.; J. G. Westenberg, echtg. en 5 k.; S. Lemstra, echtg. en 3 k.; mevr. A. Dienske—v. Eekhout en k.; G. Gasper en echtg.; jongej. Jessy Borgen; J. Herman; Ph. van Ronkel; R. A. R. Hoffmdn;

van Singapore: G. Ritter; M. A. W. Ouwerkerk; L. H. Krol;

naar Sabang naar Port-Saïd: Mr. G. J. Verburgt; van Sabang naar Genua: Dr. E. Blumer; J. Broekhuijzen; L. Zonnéveld; Zuster F. M. H. Visser; Zuster H. Snor;

van Belawan-Deli: H. Schlundt en k.; A. Grolle, echtg. en 3 k.; J. C. Mann, echtg. en k.; A. H. Jiskoot; J. T. Hissink;

van Batavia n. Lissabon: J. A. S. da Costa Cabral te Amsterdam zullen zich ontschepen: J. A. Devies; A. Hoet; D. G. Christiani; B. Haringa; benevens Hr. Ms. troepen en schepelingen;

van Sabang: J. C. v. Hasselt en dochter;

W. DE WAAL,

's-Gravenhaagsche

Stoom-Tapijtreiniging en
Desinfectie-inrichting. :-:

Oppericht 1886.

Schenkweg 175-177. Tel.No. 140

J. G. LINSCHOTEN,

Aanleg voor

GAS- en WATERLEIDING.

Onderhoud van

GASGLOEILICHT.

Jacob v. d Doesstraat 72.

Levensverzek. Mij. Arnhem.

Maatsch. Kap. Eén miljoen gulden (volteekend)

sluit levensverzekeringen en lijfrenten op

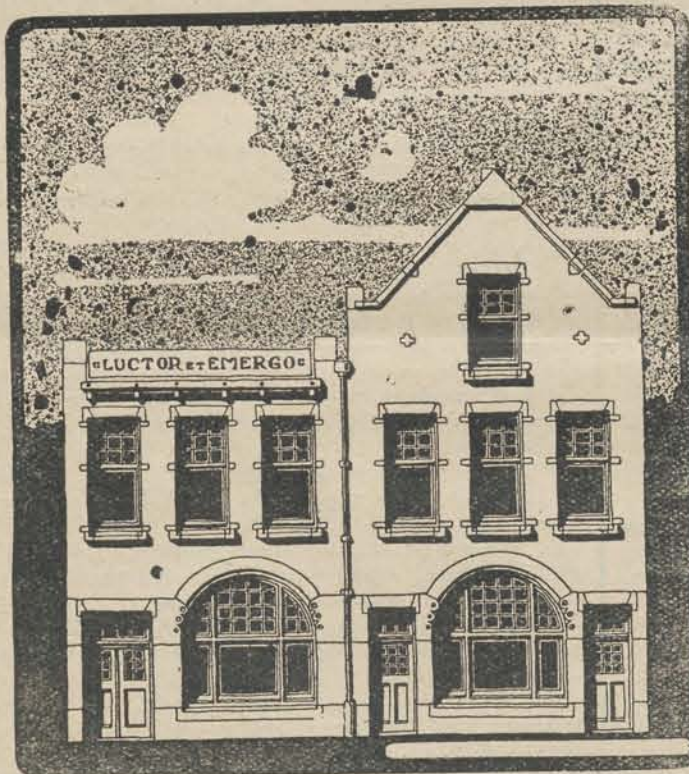
**bijzonder gunstige verzekeringsvoorwaarden
en tegen lage premiën.**

Bijkantoor te Batavia: **KALI BESAR.**

VACANT.

N.V. Electrische Drukkerij

„Luctor et Emergo”

Amalia van Solmsstraat 2=4,

Telephoonn. 4424

:-:

Den Haag.

Stoom- Wasch & Strijkinrichting

J. C. ROOS & Zn.,

Loosduinscheweg 581.

TELEFOON 2932.

Kaas en Eieren. Natuurboter

Delftsche Roomboter-Inrichting „de Vereeniging”

DEN HAAG

PRINS HENDRIKSTR. 144 Tel. 2203.

B. J. W. DE GOEY.

Bestellingen worden aan
huis bezorgd.

J. S. DIJKHOF

Den Haag -:- Mauritskade
Telef. Interc. 4212.

Koopt en verkoopt Effecten, vree
Geld, verzilvert Coupons, opent
kening-Courant tegen onderpand,
casseert Wissels en Kwitantien.

INDISCHE VENDUTIE

Malakkastraat 74,

Den Haag.

Is het Soliedste Adres vo
hen die **KOMEN** om zich
installeeren en voor hen d
hun Inboedel 't voordeel
van de hand wenschen te doe
zonder kosten voor den inze
der.

Bergplaats voor Inboedel

Verhuizingen en

Transporte

GEOPEND van 9 tot 5 uur.

(Zondags gesloten.)

VACANT.

Gouden Medaille.

Parijs 1907

Internationale Tentoonstelling Hygiën

Haargroei-middelen

merk „CRINOFLOOR”

zijn de middelen waarvan men het me
succes kan verwachten. Men vrage
overtuiging daarvan aan, de vele attesten
herstelden, welke gaarne op aanvraag fra
thuis worden gezonden. Mondeling of sch
telijk **ADVIES KOSTELOOS.**

C. ROMEIJN, Haarkundige, Spui 25, Den Ha

Eenig eigenaar.

CONDITIE BILLIJK. - NAMAAK VERBOD

Succes bijna altijd zeker.